

Kytička pro Jana Dvořáka

Vážení a milí přátelé a kamarádi,

jak jistě všichni víte, náš duchovní guru a čestný předseda Střediska východočeských spisovatelů doc. PhDr. Jan Dvořák se letos dožívá významného jubilea. Přemýšlela jsem proto, jaký mu za nás všechny dát dárek. Je to úkol nelehký, neboť v pokročilejším věku se již životní hodnoty trochu převracejí a materiální dary se jaksi „nenosí“ ... Spíš si všichni začínáme vážit hodnot etických, mezi kterými jistě na nejpřednějších pozicích stojí láska, přátelství a vděčnost. Došla jsem tedy k závěru, že by mohlo být na místě, kdybych se pokusila pro našeho Jana kytičku z takových vzácných květů uvít. Oslovila jsem tedy řadu těch, jejichž kontakty se mi podařilo po mnohdy detektivním pátrání sehnat a o nichž vím, že by možná rádi udělali Honzovi radost. Jsou to většinou lidé, které Jan Dvořák postrčil do literárního života a i později jim často v jejich dalším růstu velmi obětavě pomáhal. Poprosila jsem je o krátké vzpomnutí na své setkání s tímto výjimečným a nezištně přátelským člověkem, protože takových v našem životě ubývá...

Setkání s Janem Dvořákem, který v příštích pár letech měl být mým přímým nadřízeným v nakladatelství Kruh, bylo rozporuplné. Na jedné straně člověk s jestřábím zrakem, rentgenující dotýcného snad i zevnitř, a na straně druhé hned v příštím okamžiku vlídná tvář s vepsanou moudrostí. Už při tomto prvním kontaktu nebylo možné ho nemít ráda, stejně jako přátele našich přátel. Časem přibyly do skládky osobnosti další atributy: prudká inteligence, kritický úsudek, rovná páteř, ale hlavně schopnost pozvednout druhé k vyšší metě v osobnostním nebo tvůrčím slova smyslu.

Dnes mohu bez nadsázky říci, že jsem vděčná životu, že zinscenoval pro nás dějství "face to face". Totiž setkání s panem docentem, stejně jako každý jeho řádek adresovaný mé osobě, je pro mě malým svátkem.

Mgr. Jana Bednářová, Ph.D.

Milý Jene (D), rád bych se rozepsal o Tvém impozantním díle prozaickém, ale to je na knihu. Vděčně myslím na Tebe co vstřícného redaktora řady mých edic (Johna, Vrchlického). Jak jedinečný jsi Redaktor, poznal jsem, když jsi mi svěřil zlektorování rukopisu prvotiny jednoho z velkých objevů Kruhu. Proč mně, když jsem nelektorovával prózu?

„I mně se román moc líbil, a každému, kdo ho tu četl, jenže my tu překrásnou autorku známe, a chtěl jsem mít jistotu, že dílo nebereme jen z obdivu k ní; a ty jsi jediný, kdo ji nikdy neviděl a můžeš posoudit román nezaujatě.“ Tím jsi mě navždy dostal.

PhDr. Milan Blahynka, CSc.

Bylo krátce po začátku semestru... „Kdo je autorem této práce?“ zeptal se pan docent, jehož knihy jsem „hltala“, a já se opatrně zvedla. „Slečno, vy něco píšete, to já už poznám. Tak to vyndejte ze šuplíku a přineste, ale pamatujte, že jsem kritik nesmlouvavý!“ A já jsem dodnes vděčná, že jsem v něm našla nejen nesmlouvavého kritika, ale i svůj literární vzor,

skvělého učitele, díky němuž vyšla má prvotina, a vzácného přítele, jehož si nesmírně vážím.

Mgr. Eva Černošová

O své úctě k Janu Dvořákovi, jenž mě uvedl do literatury, jsem se vyjádřil mnohokrát. Když Marcella Marboe navrhla, že bychom jeho osmdesátku mohli pojmout netradičně (nazvala to uvázáním kytičky), vybavil jsem si zážitek z hodně minulých let. Přihodil se v souvislosti s vyhlášením výsledků literární soutěže P. Jilemnického v Letohradu. Nervozita z toho, jak dopadnu, byla obrovská. Dal jsem si pár skleniček. Napsat: byl jsem mladý – lhal bych. Začal jsem psát po třicítce. Jan mě nepustil na jeviště a já tolik chtěl... Za čas jsme se setkali na nějaké akci v Praze. Řekl mi, že chlap, který už má tolik za sebou, by se měl dokázat ukočírovat a připojil pohlavek. Styděl jsem se ještě dlouho, i když mi prohršek už nikdy nepřipomněl.

Milan Dušek

80. léta jsou na svém počátku. Z rodného orlického kopce se splavuji dolů, k pětiletému pedagogickému studiu v hradecké labsko-orlické kotlině. Milý, nejmilejší z průvodců mi tu je Jan Dvořák (důvěryhodný nositel stejných iniciál). Na Hledání v panelovém městě, na nový intelektuální svět (v dětství Odvrácenou stranu obrazu) svítí svým osobitým světlem. "Vy stále ještě píšete?" opakovaně mne v nakladatelství vítá lišáckým úsměvem. Rád s ním rozjímám nad smyslem tvorby i bytí (zvláště v těžších životních chvílích, kdy hlavy jiných žádají náš Skalp). Jan Dvořák mne zve do literatury. Otvírá film. Z hradecké strany život. Zde konečně mi dáno moře...

Mgr. Jaroslav Dvorský

Obdivuji Tě, milý Honzo, za mnoho věcí – o všech již tady v této kytičce píší Tví žáci a přátelé, nebudu je všechny opakovat - zejména rád vždy čtu tvé filozofizující texty, obsahující nejen kultivovanou výpověď o stavech lidské mysli a nejednoduchých mezilidských vztazích, ale které navíc otvírají vnímavému čtenáři možnost nahlédnout i do podpovrchových rovin Tvého sdělení. A také jsem Ti vděčný - hlavně za dvě věci: jednak za to, že jsi mi pomohl dovychovat Marcellu, která se ve svých mladých autorských letech se mnou dokázala u krbu hodiny do krve hádat o mé připomínky k jejím prózám - docent H. totiž nikdy neměl pravdu, pokud to nepotvrdil také docent D.

Druhý vděk máš, Honzo, u mne za své příspěvky do některých z už osmi literárních sborníků východočeských autorů, které sestavuji a za jejich citlivou a moudrou reflexi – ať veřejnou či soukromou. S díky a úctou

Doc. PhDr. Jiří Hrabinec, CSc.

...vedle všeho, cos v životě napsal a naučil své studenty, jsi taky myslím skoro všem lidem z nynější východočeské spisovatelské party (a mnoha dalším) pomohl vydat první (i další) knížky, navíc v podobě co nejgramotnější. Mně rovněž, a moc Ti za to děkuju. Ale kdybych své veršičky byla nikdy nepublikovala (což by bez Tvé iniciativy bylo dost pravděpodobné), nestalo by se velké neštěstí ani pro mne, ani pro literaturu. Číms mi ale zásadně a moc šťastně nasměroval život, byla nabídka práce v redakci. K té bych se jinak nedostala, vždyť jsem ani netušila, že se něčím tak báječným jako příprava knížek lze žít. A kromě delší odbočky do

školství (ne úplně dobrovolné a nijak zvlášť úspěšné) jsem u knížek celý život, i teď. Nic lepšího mě potkat nemohlo!

Kupodivu jsi mi tehdy coby nedostudovanému kandrdasovi věřil, že se redigovat naučím a budu Ti něco platná, a taky jsi mi v těch blbých časech dal důvěru jako člověku. Ty sám víš nejlíp, co jsme za dlouhá léta v Kruhu zažili; stálo to za to!

Lenka Chytilová

Na Jana Dvořáka vzpomínám v dobrém, s vděkem a s respektem. Bylo to v době jeho působení v nakladatelství Kruh, za časů mládí řady z nás - literárních adeptů, kdy se bez ohledu na dobové peripetie a na pozdější profesní orientaci či obživu zakládaly vztahy, hodnoty, tvořivost a vůle.

Nahlédnu-li do naší 30 - 40 let dávné korespondence, čtu typicky: "...díky za poslané texty. Přečetl jsem je, snad pozorně, a snažil se o nich přemýšlet v intencích ... perspektivy knížky..." Následovala - nikoli zdrcující, ale naprosto výstižná - kritika, z níž vyplýval jasný, olbřímí úkol. Žádná věta v "posudku" nebyla černobílá, ale dokázala díky široké vyjadřovací škále a empatii kritika vycílit plusy a minusy. A závěr? "...Chce to prostě dále pracovat - obohacovat autorský rejstřík. Umíte vyvolat náladu, vyprovokovat úvahu, obzvlášť dobré jsou různé ekologické postřehy, vhodně prolínané do širších meditací, nicméně malá strukturální variovanost tomu ubírá na účinku. Nebojte se posílit přítomná epičtější jádra, nesetrvávejte pouze u lineárních nápadů... Už to kypí, vše. Prorazte krunýř..." Z Kruhu před jeho zánikem mi stačily vyjít tři knížky, poezie i próza...

Prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc.

Osmdesátka Jana Dvořáka! Už? Snad poprvé jsme se potkali v nakladatelském domě v HK, bude to téměř padesát let. Seděl jsi u stolu za skleněnými dveřmi redakce a zval mě dál. S přibývajícimi lety o tom domě v Dlouhé 108 čím dál více přemýšlím. Lidé a domy. Domy a rukopisy. Tady totiž dozrávaly a Tys jim pomáhal na svět. Párkrát jsi mě zavedl nahoru. Od přízemí, přes první až po druhé patro tím prostorem postupovaly knihy. Nahoře jsi se svou rodinou bydlel. Tam jsi měl pracovnu a zásobárnu vědění. Neskrblil jsi a rozdával ji autorům, kteří dychtili vědět a umět to, co Ty. Byl a jsi jedním z nás. A za to, Jene, díky. Některé věci se koupit nedají, ty se jen předávají. Z lásky, z přátelství.

PhDr. Lubomír Macháček

Vzpomínám na své první setkání s Dr. Janem Dvořákem, pro nás všechny Honzou. To setkání bylo nádherné. Již jsem byl odměňovaným autorem Čs. rozhlasu a jeho zaměstnancem. Přesto, najednou a nečekaně, v té malé šéfredaktorské kanceláři Nakladatelství Kruh, jsem se setkal s člověkem zosobňujícím velikost a hloubku literatury. A v této a díky této kanceláři jsme my všichni, alespoň na chvíli, byli náhle prozaiky a básníky... Někteří pak osudově po celý život. A to nám mnohým pomáhalo a stále pomáhá. V dobách dobrých i zlých. Protože, alespoň mě, Honza

naučil, že literatura, ta skutečně dobrá, není nic jiného, než ve všech svých podobách pravdivě převyprávěný život.

Mgr. František Mareš

Styl vedení nakladatelství Kruh je pro mne příjemnou vzpomínkou, která vystupuje do popředí obzvláště dnes v době organizačního chaosu v oblasti kultury. Jistě měl v oné době řadu omezení danou tehdejší situací. Dokázal však vytvořit vyvážený kolektiv spolupracovníků i autorů. Při několika ročních setkáních pod záštitou nakladatelství jsme měli možnost vyslechnout kritické názory, sejít se s přáteli, vyměnit si zkušenosti a dojednat spolupráci na rukopisech. Tato činnosti byla bezesporu dána především jeho schopností řešit nekonfliktně různé tlaky, které vždycky existovaly a existují i dnes. Kéž by přítomnost a budoucnost přivedla obdobné postavy do všech oborů, které mají co říci současným lidem.

Petr Musílek

Jan Dvořák je dokonalý profesionál. Stál na mém literárním začátku, a kdyby mi tenkrát poradil, abych dělal něco užitečnějšího, svět by přišel o "básníky", třináct knížek, osm filmů, jednu televizní inscenaci, několik povídek a rozhlasových dramaturgií. A teď jedna zvláštní osobní vzpomínka. V zimě 1980 se uskutečnilo pracovní setkání východočeské pobočky v Tálském mlýně ve Žďáru. Byla ukrutná zima, dvoumetrové závěje, měl jsem nové auto, klouzalo to a dojel jsem se šťastím. Po večeři se šel pan redaktor nadýchat čerstvého vzduchu, a když se vrátil, povídá: "Ty máš nové auto, vid'...? Člověče, průser... někdo ti ho odřel... celou levou stranu... asi nějaká ženská při parkování... jdi se na to podívat." Vyjdu ven, tma, ticho, nikde nikdo, auto netknuté, jen poprašek sněhu. Vracím se, on se směje a vítá mě: "Dobřej fór, ne...?" I to je Honza Dvořák.

MUDr. Ladislav Pecháček

Vždycky jsem si vážil Tvého talentu skvělého spisovatele, redaktora, kritika, ředitele nakladatelství, pedagoga, zkrátka „kulturtrégra“, který toho tolik udělal pro kulturu, speciálně pro literaturu. A to nemluvím o Tvých lidských vlastnostech, charakteru, přátelském kultivovaném vystupování a vtipu. Ze všech příhod a situací, které jsme spolu prožili, vzpomenu na jednu. Je začátek devadesátých let, jedeme společně s delegací Obce spisovatelů na Frankfurtský knižní veletrh, spíme spolu v pokoji a já si večer stěžuji: „Víš to, že jsem pořád ještě nepřišel na vhodný název toho románu o Keramikovi, jehož rukopis jsem Ti dal přečíst?“ A Ty, aniž bys zvedl hlavu od nějaké knížky, řekl jsi klidně: „Cesta po kolenou. Keramikův život je prostě cesta po kolenou.“ A tak to zůstalo, kniha pod tímto názvem skutečně vyšla.

PhDr. Roman Ráž

Nevím, zda existuje český literární časopis, který neuveřejnil některý ze skvělých textů Jana Dvořáka. Jeho romány, povídky, eseje i filmové kritiky jsou pozoruhodné. Doc. Dvořák: vzdělanec, spisovatel, učitel a dobrý člověk výrazně ovlivnil východočeský literární život po několik desítek let. Doc. Dvořák redigoval všechny moje knížky. Nemohu zapomenout na jeho poznámku „*No a co?*“ u poloviny mých neumělých veršů, které jsem mu přinesl před třiceti lety do redakce KRUHU. Srdečné díky za kritiku a pomoc v psaní i životě.

MUDr. Jindřich Tošner

Zní to jako vzpomínka sentimentálního seniora, ale za časů nakladatelství Kruh bylo v tomto ospalém městě (a nejen v něm) nějak více kulturna. Zásahu na tom měl bezesporu i Jan Dvořák a lidé jemu podobní, kteří pro Kruh a v Kruhu obětavě pracovali. Takže za mě díky a na shledanou v jiných časech!

Jiří Šindler, malíř

Nedávno jsem byl požádán, abych napsal svoje životní krédo. Protože slušnost velí odpovědět, vyhověl jsem: *O všem je nutno pochybovat. (Nikoli o všech.)* První část vztahuji především na sebe. To v závorce má širší rozsah. Obecně platí, že jsme tolerantní a shovívaví především k vlastním minusům, snažme se o totéž u ostatních. Pusťme z hlavy ty, kteří zasluhují zapomenutí. Mnohem víc bylo těch, jichž si vážím, které respektuji, které jsem rád potkával, na které rád myslím, kteří jsou vzory lidskými i uměleckými. Kterým děkuji za to, že jsem je mohl poznat, že se stali mými přáteli. Kdybych je měl seřadit do šestistupů, v první řadě by stál Jan Dvořák.

A na tom dost. Chlapi si přece rozumějí i fanfár, bez dlouhých řečí.)
František Uher

Nakladatelství Kruh jsem navštívil všeho všudy snad dvakrát, třikrát. Chodil jsem tam za Lenkou Chytilovou, která měla tehdy (1981 či 82) trochu naivní představu, kterou jsem rád sdílel, že by mi v Kruhu mohla vyjít sbírka básniček. Pokud se dobře pamatuju, tento nápad vcelku sdílel i šéfredaktor Jan Dvořák. Pak to dali, jak bývalo zvykem, lektorovat jednomu věhlasnému pánovi z Prahy (jmenovat nebudu, už nežije, na stará kolena ze sebe dělal svatého muže...), nu a tento slovatný muž se vyřádil: rozsekal moje - jistě neumělé - psaní po ideologicku, zaslechl jsem cosi o "třetím nálevu amerických beatniků", přičemž asi víc vadilo to "americký", než to "třetí nálev". Nu, v Kruhu mi nevyšlo nic, ale vzpomínám naň rád, protože to přece jen byla docela prima společnost a relativně slušný podnik, kde kromě povinných Brandejsů zachraňovali před mlčením i takové poetické titány, jako byl a je Miloš Vodička.

Doc. Mgr.Petr Žantovský, Ph.D.

Pocíťoval jsem vždycky určité rozzechvění, když jsem stoupal vzhůru ulicí V Kopečku na Velké náměstí v Hradci Králové, když jsem si zprava změřil pohledem důstojnou katedrálu s duchem ve jméně rozkročenou tu už sedm století, když jsem v sousedství hradeckého divadla vyhledal tajuplnou Dlouhou ulici končící až na náměstí Malém, a což teprve když jsem vstoupil do domu nakladatelství Kruh, kolem nějž se vytvořil skutečný kruh přátel

usilovně se zabývajících něčím tak efemérním, jako je literární psaní, to už mé vzrušení dostoupilo vrcholu, vždyť tady se odehrával ten rituální tanec kolem tajemných znaků vytvářejících z prostých bezpříznakových slov vyšší významy, sprádajících z pouličních vět spleť předivo příběhů, které z nás tehdy ve věku něco přes dvacet ještě vycházely jaksi samy od sebe, a ačkoliv jsem tehdy žil ve městě Karla Poláčka a vdechoval stejnou inspiraci, když jsem chodíval jako kdysi on Židovskou ulicí od jeho rodného domu kolem synagogy k někdejšímu krámu Poláčkových na rohu náměstí, teprve tady v Hradci, v prvním patře osídleném nakladatelskými čaroději, jsem se cítil jako v pekelné dílně nalézající mezi řádky pravý smysl bytí.

Kruh východočeských literátů vytesal moudrý guru Jan Dvořák, náš vědoucí rádce i laskavý kritik, sám tvůrce dobře obeznámený s literárními figly různého druhu. Honza moc dobře znal naše slabá místa a v marasmu oné doby obávající se zejména experimentů vyhledával základní kameny literárního stylu každého z nás, oceňoval je a posiloval a dodával nám odvalu k dalšímu kroku kupředu, abychom se z literárních učňů stávali tovaryši a pak mířili ještě výš. Celkem čtyřikrát jsem našel své jméno na knížce vzešlé z Kruhu, a musím se tudíž Honzovi čtyřikrát poklonit do čtyř světových stran a poděkovat za duchovní rostlinu, kterou on v nás zaléval a která roste dodnes.

PhDr. MgA. Lubor Falteisek

Tak tedy za Vás všechny, kteří jste se chtěli ozvat, za výbor, za členy Střediska Východočeských spisovatelů i za redakční radu našeho po Janově nakladatelství nazvaném bulletinu Kruh, vedenou obětavým Milanem Duškem, předávám cestou tohoto média naši kytičku lásky s přáním, abys nám všem, Jene, ve zdraví, štěstí a spokojenosti zůstal přítelem i nadále.

Mgr. Marcella Marboe